

віднесення витрати і калькулювання собівартості продукції та зробити переоцінку балансової вартості основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Для досягнення стабільного розвитку сільськогосподарських підприємств ефективність діяльності суб'єктів господарювання потрібно оцінювати не лише з економічного, а й соціального, екологічного та інших поглядів. З цією метою можна використати запропонований методичний підхід до визначення інтегрального показника оцінки ефек-

тивності діяльності сільськогосподарського підприємства, який дає змогу враховувати одночасно показники, які виражені в різних одиницях виміру.

Використання запропонованих методик уможливить підприємству проводити комплексну оцінку ефективності господарської діяльності, прогнозувати її рівень на перспективу й розробляти необхідні заходи щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Методологія та методика визначення інтегральних соціальних показників [Текст]: моногр. / НАН України, Ін-т соціології; відп. ред. Ю. І. Саєнко. – К.: [б.в.], 2004. – 372 с.
2. Прогнозування виробництва продукції рослинництва та його ресурсне забезпечення в Україні /С.М. Кваша, М.М. Ільчук, І.А. Коновал, М.М. Федюшко. – К.:ННЦ «ІАЕ», 2013. – 244 с.
3. Уолш К. Ключевые показатели менеджмента: как анализировать, сравнивать и контролировать данные, определяющие стоимость компании / К. Уолш ; пер. с англ. – [2-е изд.]. – М.: Дело, 2001. – 360 с.
4. Управление эффективностью бизнеса. Концепция Business Performance Management /Е.Ю. Духонин, Д.В. Исаев, Е.Л. Мостовой и др.; под ред. Г.В. Генса. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 270 с .
5. Чигринець О. А. Вплив інфляційних процесів на реальний сектор економіки України / О. А. Чигринець // Наук. праці Нац. ун-ту харч. технологій. – 2010. – № 36. – С. 130 – 135.
6. Шпичак О.М. Економіко-організаційні неузгодженості взаємовідносин у продуктових ланцюгах в умовах інфляційно-девальваційних процесів: напрями врегулювання / О. М. Шпичак //Економіка АПК. – 2015. – № 6. – С. 85–95.
7. Шумська С.С. Особливості побудови та використання інтегральних показників у міжнародній та українській практиці / С.С. Шумська // Економіст. – 2006. – №11. – С.74–77
8. Ilchuk M.M., Us S.I. Innovations in the development of socio-economic systems: microeconomic, macroeconomic and mesoeconomic levels. – Collective monograph. – Vol. 3. Lithuania: “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2016. – 348 p. (authors p.308-326).

Стаття надійшла до редакції 11.04.2017 р.

Фахове рецензування: 21.04.2017 р.

*

УДК 658.155+334.012.23

*М.І. ГРИЦАЄНКО, кандидат економічних наук, старший викладач
Таврійський державний агротехнологічний університет*

Соціальний капітал у становленні підприємницької мережі аграрної сфери України

Постановка проблеми. Перед аграрною сферою України стоїть завдання загальної модернізації, переведення її на шлях інноваційного розвитку. Особливостями сільськогосподарства є тісний взаємозв'язок між специфікою праці на землі, зумовленою природними умовами виробництва, та соці-

альними відносинами на селі. Зміна складу сільського населення, вплив загальносвітових тенденцій на агропродовольчому ринку й інтеграція українського ринку в глобальну економіку зумовлюють необхідність пошуку якісно нових ресурсів розвитку сільського господарства, одним з яких є соціальний капітал як передумова створення та результат функці-

© М.І. Грицаєнко, 2017

онування підприємницьких мереж даної сфери економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних та практичних засад розвитку соціального капіталу зробили такі вчені: іноземні – С. Анкрах [25], Г. Беккер [17], П. Бурдьє [3], К. Дженнінгс [24], Дж. Коулмен [18], Д. Норт [8], Р. Патнем [26], О. аль-Табба [25], Ф. Фукуяма [11]; Л. Дж. Ханифан [23], Т. Шульц [27]; вітчизняні – М. Туган-Барановський [10], О. Г. Шпикуляк [12-15] та багато інших. Проблеми створення й функціонування підприємницьких мереж висвітлювались у працях іноземних науковців П. Х. Андерсена, К. Д. Медліна, Я.-А. Тернруаса [16]; Д. Форда [19, 20], А. Халінена [21, 22], Х. Хоканссона [19, 20]; а також вітчизняних дослідників О. В. Білеги [1], С. А. Бульби [2], О. М. Зборовської [4], О. О. Кавуна [5], В. В. Ковалю [6], О. П. Корольчука [7], В. Семенова [9] та інших.

Однак проведені дослідження не можна вважати завершеними. Тривають дискусії щодо визначення сутності й складу соціального капіталу, особливостей його прояву в окремих сферах економічної діяльності. Залишаються недопрацьованими питання становлення та функціонування підприємницьких мереж аграрної сфери економіки.

Мета статті – визначення ролі соціального капіталу в становленні підприємницьких мереж в аграрній сфері України.

Виклад основних результатів дослідження. Вперше термін «соціальний капітал» був застосований на початку ХХ ст. Американський дослідник Л. Дж. Ханифан, вивчаючи діяльність сільських шкіл як громадських центрів, у 1916 році опублікував статтю, в якій дійшов висновку, що успіх освітньої діяльності можливий лише за умови опори на соціальний капітал, тобто численні соціальні зв'язки між учасниками освітньої діяльності, місцевої громади та урядових установ [23]. Засновник теорії соціально-економічних криз, видатний вітчизняний економіст М. Туган-Барановський у тому ж році написав фундаментальну працю «Соціальні основи кооперації» [10], заклавши в

ній, по суті, основи майбутньої теорії соціального капіталу.

Безпосереднє формування теорії соціального капіталу можна віднести на 60-ті роки ХХ ст. – визнання науковою спільнотою праць американських економістів Т. Шульца [27] і Г. Беккера [17] зі створення концепції людського капіталу, яка розкривала економічну роль освіти, взаємозв'язок інвестицій у людський капітал із підвищенням рівня продуктивності праці.

Змістовний аналіз феномену соціального капіталу було проведено французьким соціологом П. Бурдьє, який визначав соціальний капітал як суму ресурсів та обґрунтував можливість реалізації соціального капіталу через конвертацію його в інші форми капіталу [3]. У роботах американського економіста й соціолога Дж. Коулмена соціальний капітал – ресурс, який сприяє розвитку економіки та вдосконаленню суспільства в цілому [18]. Американський філософ, політолог, політичний економіст і письменник японського походження Ф. Фукуяма при визначенні сутності соціального капіталу наголошував, що «це норми, неформальні норми або цінності, які роблять можливими колективні дії у групах людей» [11].

Інституційний підхід до трактування сутності поняття соціального капіталу представлений у роботах американського політолога Р. Патнема, який розкривав основні джерела його формування – мережі, норми та довіру [26], й американського економіста Д. Норта, який вважав соціальний капітал елементом інституційного середовища поведінки людини [8]. На інституційний контекст соціального капіталу звертає увагу провідний український науковець О. Шпикуляк [12-15]. На його переконання, «в інституційному вимірі соціальний капітал слід розглядати як сукупність матеріальних і нематеріальних активів, що констатують формування механізму соціально-економічного забезпечення» [12, с. 64].

Проблематика соціального капіталу останніми роками увійшла в коло основних інтересів як західного, так і вітчизняного наукового співтовариства, виходячи далеко за межі суто економічного дискурсу. Так, науковець та викладач політичної економії з Великобританії К. Дженнінгс, аналізуючи

вплив зовнішнього конфлікту на формування соціального капіталу, робить висновок про те, що наявність зовнішньої загрози сприяє підвищенню згуртованості населення, а також зумовлює вищий рівень соціального капіталу [24]. Його співвітчизники дослідники Омар аль-Табба, С. Анкрах досліджують місце соціального капіталу в співпраці між університетами й промисловістю в галузі передачі технологій [25].

На основі критичного опрацювання літературних джерел нами сформульовано авторське визначення соціального капіталу як сукупності здатних приносити дохід зв'язків та соціально-економічних відносин, які виникають у певній соціальній мережі на основі існуючих норм й довіри.

Соціальний капітал формується на основі взаємовідносин усередині груп людей, які поєднуються завдяки спільним інтересам та підтримують неформальні контакти з метою взаємної вигоди й допомоги. Соціальний капітал нерозривно пов'язаний з інституціональними утвореннями, у буквальному сенсі формується завдяки ним. Вважаємо, що в становленні та розвитку підприємницьких мереж аграрної сфери провідну роль відіграє саме соціальний капітал.

Починаючи з 80-х років ХХ ст. в наукову термінологію увійшло поняття «підприємницькі мережі», яке набуло визнання й поширення як у теорії, так і на практиці. Так, норвезький теоретик Х. Хоканссон та Д. Форд з Великобританії у своїх роботах розкривають сутність бізнесу в мережах, особливості взаємодії компаній поза ринками й ієрархіями [19, 20]. Фінські професори А. Халінен та Я.-А. Тернруас досліджують процеси взаємодії, які виникають у мережах у рамках ділових відносин [21, 22]. Професор з Данії П. Х. Андерсен, австралійський дослідник К. Д. Медлін і згаданий фінський професор Я.-А. Тернруас надають представлення мереж, де взаємодії засновані на постійному осмисленні акторами процесів розгортання подій та розумінні мережевих контекстів як продовження зміни зв'язків у просторі й часі [16].

У тому, що підприємницькі мережі являють собою особливу форму взаємодії суб'єктів ринку, яка передбачає спільне використання їхніх ресурсів і ділової активності для створення додаткових конкурентних переваг, згодна більшість сучасних вітчизняних науковців (табл. 1).

На рисунку 1 наведено взаємозв'язок соціального капіталу й підприємницьких мереж.

1. Тракткування сутності поняття «підприємницькі мережі» в роботах вітчизняних науковців

Автор	Тракткування
О. В. Білега [1, с. 35]	«Для самостійних одиничних підприємств приєднання до мережевої структури є шансом функціонування і розвитку у складі потужної економічної структури, засобом адаптації до циклічних коливань в економіці, здатним максимізувати вигоди, які учасники структури можуть одержати з можливостей, наданих технологіями мережевої взаємодії. Оптимальним варіантом інтегрованої мережевої структури є сукупність підприємств та організацій, координація яких виходить за межі звичайних контрактів на ринках товарів і капіталів, але при збереженні статусу підприємств інтегрованої структури, як окремих господарюючих суб'єктів, та одночасному виділенні центральної ланки, яка здійснює координацію»
С. А. Бульба [2, с. 109]	Підприємницька мережа «...є об'єднанням юридично незалежних господарюючих суб'єктів одно- або різнопрофільної спеціалізації, що характеризується спільністю фінансово-економічних інтересів учасників у межах групи, локалізацією зусиль кожної ланки на визначеному сегменті розвитку, координацією важелів внутрішнього фінансово-господарського механізму з метою досягнення визначених цілей та завдань розвитку»
О. М. Зборовська, Д. В. Ніколаєнко [4, с. 116]	«Базова передумова розуміння стратегії розвитку підприємницьких мереж полягає в тому, що об'єднанням ресурсів і компетенцій підприємства мережі посилюють стратегічну гнучкість через розвиток здібностей швидкої й ефективної конфігурації нових джерел ресурсів для використання виникаючих ринкових можливостей. Мережа також дає змогу спільно досягати ефекту масштабу без збільшення розміру окремих підприємств і подолати тиск скорочення життєвого циклу технологій та продуктів»

О. О. Кавун [5, с. 244]	«...підприємницькі мережі – це складна форма організації взаємодії між суб'єктами господарювання, яка передбачає об'єднання їх ресурсів і ділової активності на корпоративних, договірних або добровільних (партнерських) засадах з метою створення додаткових конкурентних переваг на ринку»
В. В. Коваль [6, с. 284]	«В сучасних умовах мережеву структуру варто визначити через сукупність самостійних суб'єктів господарювання, пов'язаних певними інтеграційними взаємодіями з метою результативного комбінування ресурсів і ключових компетенцій, економічна діяльність яких ґрунтується на горизонтальних зв'язках між суб'єктами відносин, із соціально-ціннісними орієнтирами учасників, що керуються загальною довгостроковою метою й діють за єдиними погодженими правилами»
О. П. Корольчук, Г. П. Сиваненко [7, с. 77]	«Підприємницькі мережі, вважаємо, доцільно визначати як форму співпраці різних учасників ринку за рахунок спільних дій і спільного використання ресурсів з метою досягнення спільних цілей»
В. Семенов, О. Білега [9, с. 363]	«Підприємницька мережа – це стратегічний союз, що інтегрує дві та більше компаній, які комбінують ресурси для розвитку найбільш вигідних напрямів підприємницької діяльності»

Джерело: Складено автором на основі опрацювання літературних джерел.

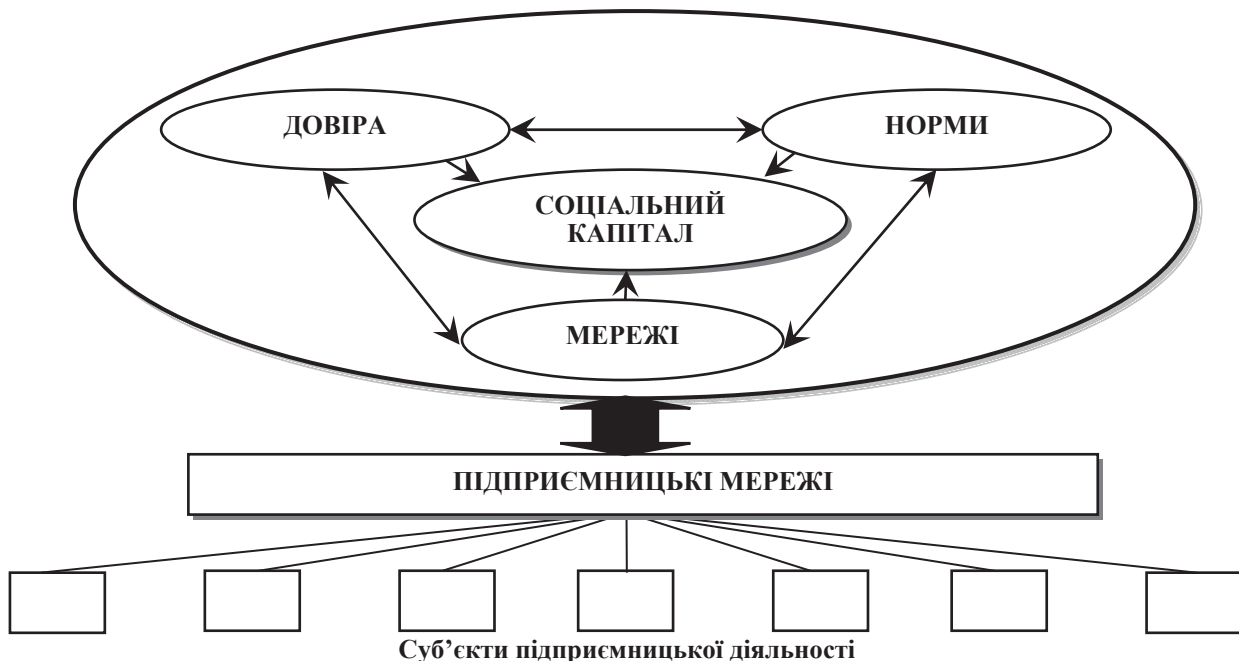

Рис. 1. Взаємозв'язок соціального капіталу з підприємницькими мережами

Джерело: Складено автором на основі опрацювання літературних джерел.

Формування та розвиток підприємницьких мереж в аграрній сфері сприятиме зниженню трансакційних витрат її суб'єктів, яке відбуватиметься в результаті уникнення подолання витрат, пов'язаних із доступом до ринків, ресурсів, інформації, інвестицій, інновацій тощо. Одним із головних напрямів вирішення цих питань є розбудова інститутів аграрного підприємництва, і насамперед сільськогосподарської кооперації.

У таблиці 2 наведені дані щодо динаміки за 2005-2015 роки наявності в Україні сільськогосподарських обслуговуючих коопера-

тивів (СОК), особистих селянських, а також фермерських господарств. За ці роки кількість СОК зросла більше ніж у 2,5 рази, середньорічний темп приросту становив 9,8%. Однак в абсолютному виразі їхня кількість вкрай мала й не задовольняє реальні потреби аграрної сфери економіки. Із загальної кількості діючих СОК молочарських – 27,6%, з обробітку землі та збирання врожаю – 27,1, м'ясних – 3,0, плодоовочевих – 11,8, зернових – 6,4 і з надання інших послуг – 23,9 %. Реально ведуть господарську діяльність лише 54,9% зареєстрованих СОК.

2. Динаміка наявності в Україні сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів

Рік	Кількість сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, од.	Особисті селянські господарства				Фермерські господарства			
		кількість, тис. од.	площа земельних ділянок для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, тис. га	кількість ВРХ, гол.	кількість свиней, гол.	кількість, од.	площа сільськогосподарських угідь – усього, тис. га	кількість ВРХ, тис. гол.	кількість свиней, тис. гол.
2005	372	4915,3	2796,2	3309,5	3509,4	42445	3661,2	109,5	150,2
2006	438	4817,8	2746,4	3258,2	3790,5	43150	3972,8	112,4	232,2
2007	468	4750,1	2712,9	2976,3	3256,3	43410	4198,9	105,2	247,5
2008	503	4666,0	2724,0	2807,8	2954,7	42446	4327,8	98,6	230,7
2009	759	4612,1	2740,5	2652,2	3311,3	41906	4298,6	97,6	272,6
2010	838	4540,4	2841,8	2454,2	3319,3	41524	4290,8	95,3	294,8
2011	920	4359,0	2819,9	2383,7	3045,4	40965	4345,9	103,0	260,4
2012	947	4301,8	2884,1	2566,8	3031,3	40676	4389,4	109,9	265,2
2013	1035	4241,6	2858,0	2519,7	3049,0	40752	4451,7	111,8	272,9
2014	928	4136,8	2820,2	2177,3	2779,8	32133	4707,7	103,7	249,9
2015	949	4108,4	2837,1	-	-	32303	4343,7	106,3	276,1
2015 у % до 2005	255,1	83,6	101,5	65,8**	79,2**	76,1	118,6	97,1	183,8
Середньорічний темп приросту, %	9,8	-1,8	0,1	-4,5**	-2,6**	-2,7	1,7	-0,3	6,3

* Дані за 2014–2015 роки наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

**Розрахунки за 2005-2014 рр.

Джерело: Складено за даними Державної служби статистики України.

Незважаючи на те, що за 2005-2015 роки кількість особистих селянських господарств зменшилася на 6,4% (у середньому за рік скорочення відбувалося на 1,8%), фермерських – відповідно на 23,9% (у середньому за рік на 2,7%), їхня кількість і вклад в економіку країни залишаються суттєвими. Так, у 2015 році господарствами населення було вироблено 44,9% від загального обсягу сільськогосподарської продукції, у тому числі 40,9% продукції рослинництва, 54,5% – тваринництва. Частка фермерських господарств у сільськогосподарському виробництві в 2015 році становила 7,9%, у тому числі 10,4% у продукції рослинництва, 1,9% – тваринництва, а частка обсягу виробленої продукції суб'єктами малого підприємництва сільського, лісового та рибного господарства – 32,6% (у тому числі мікропідприємств

– 10,4%), реалізованої продукції – відповідно 34,3% (у тому числі мікропідприємств – 11,6%).

Якщо врахувати самозабезпечення сільського населення продуктами харчування, провідна роль малого підприємництва (особистих селянських, а також фермерських господарств, серед яких 81 % мають в обробітку земельні ділянки площею до 500 га) у підтримці продовольчої безпеки країни є незаперечною. Тому вважаємо, що проблема створення й функціонування підприємницьких мереж в аграрній сфері економіки актуальна передусім саме для них.

На рисунку 2 наведена загальна схема формування підприємницької мережі, яка включає основні етапи, необхідні умови та наслідки кожного з них. Так, для формування взаємної довіри (перший етап) необхідна

наявність особистих дружніх стосунків, позитивної особистої репутації керівника й відповідного іміджу підприємства, які приведуть до виникнення деяких позитивних очікувань, зниження рівнів невизначеності та ризику, а також сприятимуть створенню попередніх умов для кооперації.

Спонукуванням до взаємовідносин між суб'єктами підприємницької діяльності

(другий етап) є взаємні економічні інтереси сторін, наявність і можливість соціального контролю, а також ініціатива однієї сторони до кооперації – особливої форми організації економічної діяльності для досягнення спільних цілей. У результаті формуються тісніші довірчі відносини, поліпшуються взаємні очікування, формулюються правила й процедури взаємодії.

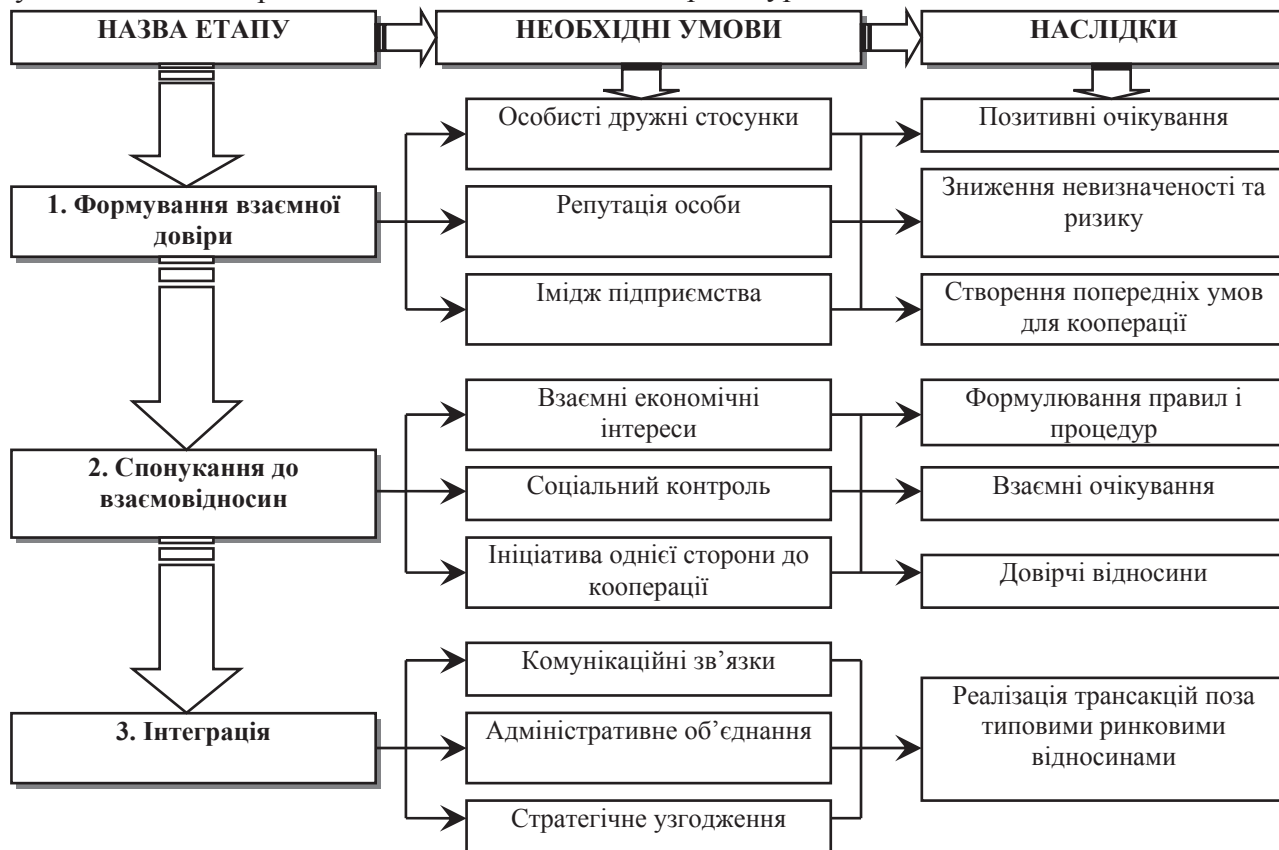

Рис. 2. Загальна схема формування підприємницької мережі

Джерело: Складено автором на основі опрацювання літературних джерел.

Процеси інтеграції (третій етап), тобто тісніше взаємозближення та створення стабільних взаємозв'язків, передбачають створення комунікаційних зв'язків, адміністративного й стратегічного об'єднання з метою виконання трансакцій поза типовими ринковими відносинами. Саме це сприятиме зниженню трансакційних витрат і створенню додаткових конкурентних переваг суб'єктів підприємницької діяльності.

Висновки. В умовах інституціональних трансформацій розвиток аграрної сфери економіки потребує пошуку якісно нових ресурсів, одним з яких є соціальний капітал, який одночасно є передумовою створення та ре-

зультатом функціонування підприємницьких мереж даної сфери економіки. Суб'єкти підприємницької діяльності, об'єднуючись у підприємницькі мережі, одержують додаткові конкурентні переваги завдяки спільного використання власних ресурсів і ділової активності. Формуванню та розвитку підприємницьких мереж в аграрній сфері сприятиме розбудова інститутів аграрного підприємництва, і, передусім, сільськогосподарської кооперації. Перспективами подальших досліджень є визначення напрямів інституційних перетворень, які сприятимуть стимулюванню розвитку в аграрній сфері підприємницьких мереж, а також соціального капіталу.

Список використаних джерел

1. Білега О.В. Механізми державного управління розвитком малого бізнесу на основі підприємницьких мережових структур / О. В. Білега // Вісн. соціально-економічних досліджень. – 2014. – Вип. 2. – С. 29–35.
2. Бульба С.А. Сучасні тенденції розвитку підприємницьких мереж у торгівлі / С. А. Бульба // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – № 1. – С. 108–111.
3. Бурдые П. Формы капитала [Электронный ресурс] / П. Бурдые // Экономическая социология (электронный журнал). – 2002. – Т. 3. – № 5. – С. 60–74. – Режим доступа : www.ecsoc.msses.ru.
4. Зборовська О.М. Стратегія розвитку підприємницьких мереж / О. М. Зборовська, Д. В. Ніколаєнко // Вісн. Одеського нац. ун-ту. Серія : Економіка. – 2015. – Т. 20, Вип. 5. – С. 115–118.
5. Кавун О.О. Диверсифікація діяльності підприємницьких мереж у торгівлі: сутність, форми, мотиви та ризики здійснення / О. О. Кавун // Проблеми економіки. – 2014. – № 2. – С. 243–248.
6. Коваль В.В. Генезис мережевої взаємодії підприємницьких структур у вітчизняному інституціональному середовищі / В. В. Коваль // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2013. – № 3. – С. 282–286.
7. Корольчук О.П. Роль громадських організацій у формуванні та розвитку підприємницьких мереж / О. П. Корольчук, Г. П. Сиваненко // Наук. вісн. Полтавського ун-ту економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. – 2010. – № 5(1). – С. 75–80.
8. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Дуглас Норт; пер. с англ. А. Н. Нестеренко; предисл. и науч. ред. Б. З. Мильнера. – М.: Фонд экономической книги «Начала», 1997. – 190 с.
9. Семенов В. Оцінювання методичних підходів до ідентифікації потенціалу конкурентоспроможних підприємницьких мереж / В. Семенов, О. Білега // Економічний аналіз. – 2012. – Т. 11(3). – С. 363–366.
10. Туган-Барановский М.И. Социальные основы кооперации. – М., 1916. [2-е изд. М., 1918. – 3-е доп. изд. – М., 1919. – Переиздание. – М.: Экономика, 1989. – 496 с.].
11. Фукуяма Ф. Що таке соціальний капітал? Київська лекція Френсіса Фукуяма [Електронний ресурс] / Ф. Фукуяма // День. – 2006. – № 177. – Режим доступу: <http://day.kyiv.ua/uk/article/podrobici/shcho-take-socialniy-kapital>;
12. Шпикуляк О.Г. Інституційні засади формування соціального капіталу в механізмі розвитку сільських територій / О. Г. Шпикуляк, Г. Ф. Мазур // Економіка АПК. – 2014. – № 8. – С. 63–68.
13. Шпикуляк О. Г. Мотивація формування людського та соціального капіталу в аграрній сфері / О. Г. Шпикуляк // Економіка АПК. – 2006. – № 10. – С. 135–141.
14. Шпикуляк О.Г. Соціальний капітал як інституційна детермінанта розвитку сільських територій та аграрного підприємництва / В. П. Рябоконь, О. Г. Шпикуляк, В. А. Пехов // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2015. – № 1. – С. 83–94.
15. Шпикуляк О.Г. Формування та інституціоналізація соціального капіталу у розвитку аграрного підприємництва: методологічні аспекти оцінки / О. Г. Шпикуляк, В. А. Пехов // Економіка АПК. – 2015. – №11. – С. 102–107.
16. Andersen P.H. Processual Research in a Business Network: Purpose and Methodological Deliberations [Electronic resources] / Poul Houman Andersen, Christopher John Medlin, Jan-Åke Törnroos // Conference: IMP Asia in Africa Conference 4-7 December 2016, At Cape Town, South Africa. – Access : https://www.researchgate.net/publication/311451324_Processual_Research_in_a_Business_Network_Purpose_and_Methodological_Deliberations
17. Becker G.S. Investment in Human Capital : A Theoretical Analysis / Gary S. Becker // The Journal of Political Economy. – 1962. – Vol. 70. – Issue 5, Part 2: Investment in Human Beings. – P. 9–49.
18. Coleman J.S. Foundations of Social Theory / James Samuel Coleman. – Cambridge (MA), 1990. – Cambridge, Mass. : Belknap Press of Harvard University Press, 1990. – 993 p.
19. Håkansson H. Business in networks. / H. Håkansson, D. Ford, L.a.-E. Gadde, I. Snehota, A. Waluszewski. – Glasgow : John Wiley & Sons, 2009. – 434 p.
20. Håkansson H. How should companies interact in business networks? / H. Håkansson, D. Ford // Journal of Business Research. – 2002. – Vol. 55, (2). – P. 133–139.
21. Halinen A. Network process analysis: An event-based approach to study business network dynamics. / A. Halinen, J.-Å. Törnroos, M. N. Elo // Industrial Marketing Management. – 2013. – Vol. 42, (8). – P. 1213–1222.
22. Halinen A. Time and process in business network research. / A. Halinen, C. J. Medlin, J.-Å. Törnroos // Industrial Marketing Management. – 2012 – Vol. 41, (2) – P. 215–223.
23. Hanifan L. J. The rural school community center / L. J. Hanifan // Annals of the American Academy of Political and Social Science. – 1916. – № 67. – P. 130–138.
24. Jennings C. Social capital, conflict and welfare / Colin Jennings // Journal of Development Economics. – 2017. – Vol. 124. – P. 157–167.
25. Omar Al-Tabbaa. Social capital to facilitate 'engineered' university–industry collaboration for technology transfer: A dynamic perspective / Omar Al-Tabbaa, Samuel Ankrah // Technological Forecasting and Social Change. – 2016. – Vol. 104. – P. 1–15.
26. Putnem R. Who Killed Civic America? / R. Putnem // Prospect. – 1996. – March. – P. 66–72.
27. Schultz T.W. The Economic value of éducation // Théodore W. Schultz. – New York and London: Columbia University Press, 1963. – 92 p.

Стаття надійшла до редакції 21.03.2017 р.

Фахове рецензування: 10.04.2017 р.

* * *